

1. Vayikra Chapter 25

(טו) בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחֲרֵי הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עֲמִיתְךָ בְּמִסְפַּר שְׁנֵי-תְבוּאֹת יִמְכְּרֶךָ: (טז) לְמִי רֹב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וּלְפִי מְעַט הַשָּׁנִים תִּמְעָט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפַּר תְּבוּאֹת הוּא מִכָּר לְךָ: (יז) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת-עֲמִיתוֹ וְיִרְאֵת מֵאֱלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי יְקֹנֵק אֱלֹהֵיכֶם:

In buying from your neighbor, you shall deduct only for the number of years since the jubilee; and in selling to you, he shall charge you only for the remaining crop years: the more such years, the higher the price you pay; the fewer such years, the lower the price; for what he is selling you is a number of harvests. Do not wrong one another, but fear your God; for I the LORD am your God.

2. Talmud Bavli, Bava Metzia 50b

אמר רבא, הלכתא: פחות משתות - נקנה מקח, יותר על שתות - ביטול מקח. שתות - קנה ומחזיר אונאה...

Rava said "The Law is: [If that overcharge/undercharge was] less than 1/6, the sale is valid; more than 1/6, the sale is nullified; 1/6, the sale is valid, but the overcharge must be returned.

3. Rambam Laws of the Sabbatical and Jubilee Years, Chapter 11

A person should not sell his home or his ancestral field even though it returns to him eventually, unless he becomes impoverished.... [He is only allowed to] sell to provide himself with sustenance. [Nevertheless,] if one transgressed and sold [such property], the sale is valid. When a person sells his field in the era when the Jubilee year is observed as we explained, he is not permitted to redeem it in less than two years... The purchaser must benefit from two crops in these two years and then [the seller] may redeem it, for it is written "years of its crops." Therefore, if one of the two years were the Sabbatical year or a year of windblast or blight, they are not included in the reckoning... If, however, the purchaser left it fallow one year and then benefited from it in the second year or benefited from it one year and then lightly plowed it, but did not sow it in the following year, [these years] are included in the reckoning.

4. Mishna and Talmud, Bava Metzia 56a-b

מתני' אלו דברים שאין להם אונאה העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות...
גמ' מנהני מילי דתנו רבנן (ויקרא כה, יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד... בעי רבי זירא שכירות יש לו אונאה או אין לו אונאה ממכר אמר רחמנא אבל לא שכירות או דלמא לא שנה אמר ליה אביי מי כתיב ממכר לעולם ממכר סתמא כתיב והאי נמי ביומיה מכירה היא

MISHNA: These are matters that are not subject to the *halakhot* of **exploitation** even if the disparity between the value and the payment is one-sixth or greater: **Slaves, and documents, and land, and consecrated property....** **GEMARA:** The Gemara asks: **From where are these matters derived?** It is **as the Sages taught:** It is written: **"And if you sell to your colleague an item that is sold, or acquire from your colleague's hand, one shall not exploit his brother"** (Leviticus 25:14). This is referring to **an item acquired from hand to hand. Land is excluded, as it is not movable....** § **Rabbi Zeira raises a dilemma with regard to rental:** Is it subject to the *halakhot* of **exploitation**, or is it not subject to the *halakhot* of **exploitation**? The Gemara elaborates: Is it **an item that is sold** about which **the Merciful One speaks, but not a rental; or perhaps there is no difference?** **Abaye said to him:** Is it written: And if you sell **an item that is sold forever?** What is written is simply: **"And if you sell an item that is sold,"** and indeed for its day the rental is considered a sale. The legal status of a rental is that of a sale for a limited period. Consequently, it is subject to the *halakhot* of exploitation.

5. **Rabbi Yehoshua Falk (17th century Poland), Sefer Meirat Einayim 227:51 (Based on Ramban)**
מורש"ל ז"ל [בחידושו לטור] כתב דאף דאיתמעטו הני (עבדים, שטרות, וכו') מדין אונאה, מ"מ לא גרעי מאונאת דברים וגניבת דעת, ובכלל לא תונו איש את אחיו הן ... אם לא שהמוכר בעצמו לא ידע מאונאתו:

Maharshal wrote that even though these categories are excluded from the laws of *ona'ah*, still, these acts are prohibited no less than verbal *ona'ah* and deception, and they are included in "One may not abuse his brother" ... unless the seller himself is ignorant of his *ona'ah*.

6. Talmud Bava Metzia 57a

אמר רבא אמר רב חסא, בעי רבי אמי: אונאה אין להם, ביטול מקח יש להם או אין להן?...

Rava said in the name of Rav Chasa: Rabbi Ami asked – do they lack the laws of *ona'ah* but have the laws of nullification of sales [1/6+], or not? ...

7. Rabbi Yitzchak Alfasi, Rif, Bava Metzia 32a

איכא מאן דסבירא ליה כי האי מימרא דר' אמי ור' יוחנן דאונאה אין להן ביטול מקח יש להן,

Some say like this statement of Rabbi Ami and Rabbi Yochanan that they don't have *ona'ah*, but they do have the nullification of sales.

8. Shulchan Aruch, Choshen Mishpat 227:29

אלו דברים שאין להם אונאה: העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות; אפילו מכר שוה אלף בדינר, או שוה דינר באלף, אין בהם אונאה. הגה: ו"א דדוקא עד פלגא, אבל יותר מפלגא, כגון שמכר לו אחד יותר משנים, הוי אונאה (טור בשם ר"ת והרא"ש).

These are the things to which the laws of *ona'ah* do not apply – slaves, documents, land, and consecrated property. Even if one sold something worth 1000 for a *dinar*, or worth a *dinar* for 1000, there is no *ona'ah*. [This reflects Rambam's position].

Hagah: Some say this is only up to one half [of total – meaning 100%], but more than half, such as if he sold 1 for more than 2, it is *ona'ah*. [Tur, citing Rabbeinu Tam and Rosh]

9. Talmud Bava Kama 14b

אמר רבה בר עולא דבר השוה כל כסף.

Rabbah bar Ulla says [that this refers to land because it is] something which is worth all money.

10. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch Choshen Mishpat 231:20

חייבים בית דין להעמיד ממונים על השערים שלא ירויח כל אחד מה שירצה, שאין לו לאדם להרויח בדברים שיש בהם חיי נפש, כגון יינות שמנים וסלתות, אלא השתות.

The court must establish appointees over prices, so that people will not profit as they choose. One may not profit on life necessities, like wine, oil and flour, but only one-sixth.

11. Sema 331:20

דין זה נחלק לג' ענינים להרמב"ם... והוא, דבעיקר אוכל נפש הדומה ליינות ושמנים וסלתות יכול להשתכר עד שתות ולא יותר, ובדברים שאין בהן אוכל נפש כלל כגון הקושט והלבונה יכול להשתכר כל מה שירצה אפילו כפלי כפלים מהקדן, ובדבר שיש בו ממכשירי אוכל נפש כגון כמון ותבלין והדומה להן מותר להרויח עד הכפל ולא יותר

This law is divided into 3 categories for Rambam: (1) Articles which life depends on and the like, such as wine, oil, and flour – you can profit up to 1/6 and no more. (2) Articles which are not food at all – such as cosmetics and incense, you can profit as much as you want, even many times the principle. (3) Things which are necessary for food, such as cumin, other spices, and the like, it is permitted to benefit up until 1/6.

12. R' Yosef Eliyahu Henkin (20th century New York), Kitvei Rav Henkin, Teshuvot Ivra 96:7, 96:9

ט: חוק הדירות של הממשלה הוא ישר, מתוקן ומקובל בפרט בערים הגדולות, כי הוא מכון נגד מפקיעי שערים ופושטי עורות עניים. ואף שלפעמים נראה כעול נגד בעלי בתים שאינם עשירים, הנה כן דרך החוק שלפעמים נפגע ביושר ואזלינן בתר רובא. ומה שהחק מפלה בין דירות עניים לבתי לוקסוס אינו מגרע כח החק אלא מעדיפו ומטהו אל צד היושר...

9 – The government's law of tenancy is just and accepted, especially in big cities, for it is targeted against those who gouge prices and skin the hides of the indigent. Even if it appears, at times, as cheating landlords who are not wealthy, that is the way of law, at times violating justice. We follow the majority [of cases]. As far the law's differentiation between dwellings of the indigent and luxury homes, this does not diminish the law's strength; it increases it and makes it more just.

13. R' Dovid Menachem Munish Babad (19th-20th c. Poland/Ukraine), Chavatzelet haSharon Choshen Mishpat 8

עכשיו השכל גוזר להיפך, שזה עוול גדול נגד בעלי הבתים, שמתקיים בהם "שורך טבוח וכו'", וזרים שולטים ברכושם ואין להם מושיע וגם להשוכרים אין זה תקנה רק להשוכרים הישנים אבל הרי בכל יום מתרבים אנשים חדשים שצריכים לשכור דירות ולהם התקנה הוא קלקלה שע"ז מתיקרים הדירות ביותר ואין מוצא דירה מה שלא היתה זאת קודם המלחמה, ובפרט שידוע לנו שעיקר החזקת החוק הזה הוא בא ע"י איזו נבחרים חפשיים שיש בהם דעות ושיטות הקאמוניסטען וסאציאליסטאן ללחוץ את העשירים ולקחת ממנום שכל אלו השיטות הם נגד דעת תורה

Today, logic dictates the opposite, that this is a great cheating of landlords, fulfilling, "Your ox will be slaughtered before your eyes, and you will not eat therefrom." Strangers control their property and they have no saviour. This doesn't even aid the renters, only the senior renters. Each day there are more new people who need to rent dwellings; for them, this repair is destructive, causing the rent to increase greatly, and one cannot find a dwelling, which was not the case before the war. This is especially true when we know that the law comes from certain elected officials who are liberal, with communist and socialist views, in order to oppress the wealthy and take their money; all of these views are against that of the Torah.

14. Rabbi Elimelech Friedman (HaPardes 21:2) -some tenants willingly raised their own rents!